

Ольга Білобровець
(м. Житомир)

УЧАСТЬ ПОЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ВОЛИНСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ У ФОРМУВАННІ ОРГАНІВ ВЛАДИ У 1917 РОЦІ

Участь поляків у громадсько-політичному житті України і, зокрема Волині у період Першої світової війни та революції досліджувалась сучасними українськими та зарубіжними істориками, зокрема О. Калакурою [10], М.Потапенком [11], М. Коженювським [12] та ін. Предметом даного дослідження є участь поляків у формуванні органів влади у період буржуазно-демократичної революції 1917 р. У Волинській губернії.

Революція у лютому 1917 року зумовила необхідність зміни влади на місцях. Відразу після оголошення зречення царя від влади у Житомирі 4 березня 1917 року відбулась нарада представників загальних установ і громадських організацій під головуванням Б. Лесявського. На зборах були присутніми представники міського самоуправління, житомирського комітету союзу міст, повітового земства, військово-промислового комітету, Житомирського відділу комітету допомоги жертвам війни полякам, відділу жертвам війни євреям, кооперації і місцевої преси. З метою роз'яснення ситуації було прийнято рішення про написання звернення до населення [1, с 4].

У зверненні зазначалось, що після зречення царя населення підпорядковується Тимчасовому уряду і має спокійно, дружно працювати, щоб побороти ворога і захистити рідну землю. За три дні на організаційному засіданні було вирішено обрати в Житомирській міській виконавчий комітет 15 осіб. Очолив комітет представник від воєнної влади генерал-губернатор М.Глебов. На зборах було обрано шість чоловік загальним рейтинговим голосуванням. Серед них поляки Д. Бржостовський, М. Доманевська, М.Соколовський. Четверо було обрано в губернську раду [2, с 3].

У квітні 1917 року обговорювались основні положення реформи місцевого самоврядування. На загальних зборах головного управління у справах з місцевого самоврядування було запропоновано надати волосним зборам, міським дрібним одиницям за їх бажанням мати колегіальні і одноособові виконавчі органи. Контроль за дотриманням законодавства покладался на повітовий орган адміністративної юстиції, а за повітовим земським самоврядуванням на особливий відділ окружного суду [3, с. 4].

На засіданні Волинської губернської громадської ради було вибрано виконавчий комітет у складі 19 осіб під керівництвом Б. Леявського. Брати участь у виборах і право бути обраними надавалась усім особам, які проживають на даній території без обмежень статі і які досягли 21 року. Вибори мали відбуватись таємним голосуванням. Кожна громадська рада утворювала виконавчий комітет з довільно визначеною кількістю членів [4, с. 3].

У травні 1917 р. відбулось засідання губернської ради громадських організацій. Виконавчий комітет ради складався із 33 членів. До нього увійшли: 12 чол. від громадських повітових рад, по одному від соціал-революціонерів, соціал-демократів, Бунду, української ради, польських організацій, єврейських організацій, трудящих народних шкіл Волині, 2 — від ради робітничих депутатів, по троє від ради солдатських депутатів і селянських депутатів. Решта п'ять місць залишались за цензовиками. Присутній на засіданні М.Соколовський висловив протест проти надання польським громадським організаціям лише одного місця у виконкомі. Оскільки на Волині проживає 400 тис. поляків, він запропонував виділити польським організаціям чотири місця [5, с. 4].

11 червня 1917 р. відбулось чергове засідання ради губернських громадських організацій, на якому група організацій заявила протест і залишила засідання. Причиною такого демаршу було позбавлення їх членства у раді. До них належали: всеросійське товариство допомоги біженцям, земський відділ комітету опіки біженцям і центральний обивательський комітет Царства Польського. Ці організації і ті, що їх підтримали (ще 10 організацій) виступили із спільною заявою у місцевій пресі про необхідність утворення нової громадської ради, яка б об'єднала всі громадські організації Волині [6, с. 3].

В період липневої кризи в Житомирі утворюється Комітет спасіння революції, до якого входять представники ради військових, селянських депутатів, губернського виконавчого комітету, Житомирського міського виконавчого комітету і який очолив губернський комісар А. Вязлов [7, с. 4].

6 серпня 1917 року відбулись вибори у Житомирську думу. Було представлено 17 списків кандидатів у гласні міської думи. Голосувати мали право 48 тис. осіб, проголосувало 24 503 виборця. Переможцями вийшли представники списків блоку соціалістів (блок соціалістів-революціонерів і

об'єднаної єврейської соціал-робітничої партії — 20 місць, блок російської соціал-демократичної робітничої партії і Бунду — 14 місць). Ця перемога крайніх лівих, як зазначалось в пресі, зумовлена широкими обіцянками і гаслами "Земля і воля", а також тим, що значна частина гарнізону також голосувала за них. Насправді вибори пройшли під гаслом національної перемоги, а не партійної. Перш за все це перемога поляків — 17 місць від списку польського комісаріату, 13 місць від єврейської общини. Вибори засвідчили, що корінне населення готове було захищати національні інтереси і представляти його у раді [8, с. 3]. На засіданні Житомирської міської думи польське коло гласних у вересні 1917 р. оголосило декларацію, в якій заявило про підтримку Тимчасового уряду, як виразника волі широких демократичних верств населення і виступило з гаслом "за нашу і вашу свободу" [9, с. 1].

Таким чином, польське населення Волинської губернії взяло активну участь у формуванні органів влади після буржуазно-демократичної революції 1917 р., відстоюючи інтереси польської громади і було представлено в керівних органах на всіх рівнях.

Література:

1. Жизнь Вольни. - Житомир. -1917.-05 марта.
2. Жизнь Вольни. - Житомир. -1917.-08 марта.
3. Жизнь Вольни. - Житомир. -1917.-07 апреля.
4. Жизнь Вольни. - Житомир. - 1917. - 12 апреля.
5. Жизнь Вольни. - Житомир. - 1917. -19 мая.
6. Жизнь Вольни. - Житомир. -1917.-13 июня.
7. Жизнь Вольни. - Житомир. -1917.-12 июля.
8. Жизнь Вольни. - Житомир. - 1917. - 09 августа.
9. Трудовая Вольнь. - Житомир. -1917. -14 сентября.
10. Калакура О. Поляки в этнополітичних процесах на землях України у ХХ сті - Київ, 2007. - 329.
11. Потапенко М. Польські політичні сили України в революції 1917-1920 років: історіографічні оцінки і перспективи дослідження / Максим Потапенко // Література і культура Полісся. - Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2006 - Вип. 32-С. 102-111.
12. Korzeniowski, M. Za Żłotą Bramą [Текст] : działalność społeczno-kulturalna Polaków w Kijowie w latach 1905-1920 / Mariusz Korzeniowski. - Lublin: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, 2009. - 621 с